

1 PRVNÍ KONTAKTY EVROPANŮ S VIETNAMEM

Z archeologických dokladů v dnes vietnamském říčním přístavu Óc Eo v deltě řeky Mekong je prokázáno, že již kolem přelomu letopočtu se do jihovýchodní Asie dostávalo zboží i z evropského Středomoří (Osborne 2000: xiii). Protože v tu dobu mezi Evropou a Asií neexistovala přímá dálková doprava, přeprodávalo se zboží přes sítě obchodních stezek. Suchozemská trasa vedla severně přes turkické a íránské oblasti Střední Asie a dnešní severozápadní Čínu. Druhá jižní síť vedla postupnou lodní plavbou podél pobřeží Indie (Přední Indie) a Indočínského poloostrova (Zadní Indie). V prvním tisíciletí byl Vietnam po většinu doby začleněn do čínské říše jako její provincie, a tak se dálkový obchod podpořený na východě růstem moci a ekonomiky čínských dynastií Han (206 př. n. l. – 220 n. l.) a Tang (618 – 907 n. l.) stal nejpravděpodobnější možností, jak se vybrané zboží z antické Evropy mohlo dostat až ke šlechtickým rodům Vietů.

Turkický a íránský svět středoasijských stepí a celou Čínu si ve 13. století podrobili Mongolové, kterým se od 10. století již relativně samostatný Vietnam (Annam) po vyčerpávajících bojích ubránil (Corfield 2008: 9–10). Také Evropa byla kvůli mongolským vpádům v pohotovosti, nicméně obavy postupně vystřídal zájem o obchod a mongolská diplomacie. První evropský kupec, který zanechal postřehy z cesty do mongolské říše, byl Marco Polo, jenž se při návratu a přechodu z Číny do Bengálska dostal až na okraj Indočíny, když v Yunnanu překročil řeku Mekong. Jeho cestopis *Milion* vzbudil v tehdejší Evropě naprostou senzaci. Zájem o misie na východ vyvolali též mongolští chánové, kteří požádali o vyslání evropských misionářů, stejně jako žádali o vyslání buddhistických lamů z Tibetu.

Ve 13. století se na východ k Mongolům nejprve jen do Střední Asie, ale později znovu až do mongolské Číny, vydal Jan z Montecorvina na žádost chánů

1 První kontakty Evropanů s Vietnamem

a z pověření papeže Mikuláše IV. Jan z Montecorvina založil roku 1299 u Mongolů i misii. Později roku 1318 byl k Mongolům vyslán Odoric z Pordenone z pověření agilního papeže Jana XXII. Do Asie cestovali Jan z Montecorvina i Odoric jižní lodní trasou přes Indii a Odoric se před příjezdem do dnešního Kantonu (Guangzhou – tehdy již v mongolské Číně) zastavil v Čampě. Čampu na území dnešního jižního Vietnamu a město Panduranga/Phan Rang navštívil ve 14. století i cestovatel arabského původu ibn Battúta.

Kočinčina byla první a Evropanům nejlépe známá lokalita v dnešním Vietnamu. Původní termín *Caucichina* je portugalský a odvozuje se od jména přístavu *Giao Chi* (viet. *Giao Chi*), které Portugalci zapisovali jako *Cauci*. Z Indie cestovatelé znali podobně nazvaný přístav *Kóči* (nebo *Kócin*) v dnešním státě Kérala, a indočínské Cauchi se postupně začalo nazývat *Caucichina*, tj. „Kócin v Číně“. Až Francouzi ale rozšířili význam tohoto termínu na jižní Vietnam.¹

K jazykovému zprostředkování zeměpisného termínu přes portugálštinu došlo proto, že od roku 1494 byla celá východní Asie podle Tordesillaské smlouvy v církevně-koloniální kompetenci Portugalska. Kvůli portugalské misijní správě hovořili z praktických důvodů portugalsky téměř všichni Evropané, kteří se v tu dobu vydávali do východní a jihovýchodní Asie. Celé vietnamské pobřeží včetně Čampy v deltě řeky Mekong proto Portugalci znali díky lodní plavbě, protože od roku 1514 začali pravidelně připlouvat do jihočínského přístavu v Guangzhou (Cotterel 1993: 171). Nevhodné chování evropských námořníků však v Číně pohoršovalo a neshody vyřešil až pronájem přístavu v Macau, které se stalo na čas základnou i pro evropské misionáře a misijní působení ve Vietnamu.

Když Španěl Fernão de Magalhães připlul roku 1521 na Cebu na Molukách, vznesl nárok na ostrovní oblast ve prospěch Španělska (Goodno 1991: ix). Rozdělení sfér vlivu se poté potvrdilo Zaragozskou smlouvou z roku 1529, ve které se Španělsko vzdalo Moluk ve prospěch Portugalska a Portugalci zase uvolnili Španělům Filipíny (Cotterel 1993: 169). Roku 1535 se do Vietnamu do Đà Nẵngu a Faifo/Hội Anu dostává portugalský mořeplavec a objevitel António da Faria a od té doby i do těchto dvou vietnamských přístavů pravidelně připlouvaly portugalské lodi. Před výkladem o dalším pronikání Evropanů do Vietnamu a jihovýchodní Asie je nutno souvisle vylíčit jeho základní historické reálie v 17. a 18. století do sjednocení v povstání Tây Sơn.

---

1 V dnešní vietnamštině se severní Vietnam (tehdejší Tonkin) nazývá *Bắc kỳ*, střední Vietnam (tehdejší Annam) *Trung kỳ* a jižní Vietnam (oblasti Čampů a Khmerů, tj. v evropských jazycích Kočinčina) *Nam kỳ*.